

ԳՒՍԻՍ Ի.Օ. :

Սեննային Բնակչաց Կամ Ժողովրդեան Բազմութիւնը,
 աստիճանները, տղէրը, ու շնորհները. դար-
 յետը յիշուան ու ուրիշ կենդանութիւն-
 Բազմութիւնը :

1. **Յ**առաջուց՝ ինչպէս վերը (Եր. 5.) ըսինք՝

Սեննա պզտի քաղաք մըն է եղեր, ետքէն կայսր-
 ները իրարու ետեէն քանի որ անիկա պայծառացը-
 նելու ետեէ եղած եննէ, մարդիկն ալ այնչափ շատ-
 ցած են, ու քաղաքը մեծցած է : Ատեի հաշուին մե-
 ջը ժողովրդեան շատնալը ու քիչնալը աղէկ կերևնայ :

1754ին՝	կային	175,609	հոգի
1772ին՝	„	192,971	„
1782ին՝	„	206,120	„
1785ին՝	„	217,967	„
1787ին՝	„	268,000	„
1796ին՝	„	235,098	„
1798ին՝	„	228,053	„
1800ին՝	„	232,638	„
1813ին՝	„	237,743	„
1815ին՝	„	239,373	„
1822ին՝	„	282,546	„
1823ին՝	„	298,899	„

Ստոյգ է որ Սեննայի ժողովրդեան թիւը
 1786ին ու 1788ին մէջը շատ մեծ էր : Արբոր

տաճկի հետ պատերազմ սկսվեցաւ նէ, որուն պատճառովը շատ զինուոր ժողովելու հարկ եղաւ, ու ամէն տեսակ ապրուստներն ալ սղջան, ժողովրդեան թիւն ալ սկսաւ վար իջնալ: Տաճկի պատերազմին ետեւէն եկաւ Ֆռանսըզի պատերազմը, անոր հետ սղուծիւր ու շատ զինուոր ժողովելու հարկը նոյնպէս մնաց, ասանկով Ահմեթի բազմամարդութիւր ան ատենվընէ գրեթէ ինչուկ 1820 յայտնի քիչցաւ, մանաւանդ 1805ին, 1806ին. ու 1809ին 1810ին թշնամեաց երկու հեղ յարձակմանցը պատճառաւ: Բայց 1824ին մարդկան թիւը հասաւ ինչուկ 289,598, որոնցմէ 49,550ը բուն քաղքին մէջը բնակողներն են: Աս հաշիւներուն մէջը զինուորները ու օտարականները չեն սեպվիր:

2. Աշխարհականներու աստիճանները՝ մեծէն պզտիկը իջնալով՝ ասանկ են: Այստէն ու կայսեր տընէն ետքը՝ առաջին աստիճանի իշխաններն են, որ գերմաներէն Ֆլուշ ու իտալերէն Բալնչէթէ կըսվին, որոնց ամէն մէկը տարին 100,000էն ինչվան 500,000 արծաթ ֆիօրին մուտք (կէլեր) ունի. բայց մէկ քանի հատ կան, որ 1,000,000էն ինչվան 2,000,000 տարեկան մուտք ունին: Ահմեթ ասանկ իշխաններ քսանը մէկ հատ են. ու անանկ սքանչելի կըթուծի ունին, անանկ խոնարհ են, որ մարդ հետերնին խօսած ատենը վրանին մեծութեան ու հպարտութե նշան մը չիտեսներ, մեծի հետ մեծ՝ պզտիկի հետ պզտիկ են: Արկորդը կոմսեր են, որ

գերմաներէն կապ ու խտալերէն գօնիէ կրսովին :
 Ըսոնք տարին 20,000էն ինչվան 80,000 մուտք ու-
 նին, ու աս տեսակէն Վեննա եօթանասուն հատ
 են : Ըսոնք ալ առաջիններն ալ երկիրներու տէրեր
 են, ու իրենց մուտքերը իրենց երկիրներէն են :
 Ըսոնց երկիրները իրենք մեռնելէն ետքն ալ ու-
 ըրիշներուն երկիրներուն պէս բոլոր զաւկըններնուն
 չեն բաժնըվիր . հապա բոլոր երկիրները ու անշարժ
 բաները առջի մանչ զաւակնին կրժառանգէ, ու մէ-
 կալ զաւակնին շարժական բաները կրժառանգեն :
 Թէ որ իրենք մանչ զաւակ չեն ունենար նէ, ցե-
 ղին մէջը մերձաւոր արունը կրժառանգէ, թէ որ
 բոլոր ցեղին մէջը մանչ կըհատնի նէ տէրութիւր կը-
 ժառանգէ : Երրորդը ասպետներ, պարոններ ու
 ստորին ազնրականներն են, որ ասոնք ալ երկրի
 տէր մարդիկնէր են : Չորրորդը քաղքեցիներն են,
 այսինքն անոնք, որոնք որ արհեստի կամ վաճա-
 ռականութե արտօնութիւն ունին, ասոնք 10,000ի
 չափ կան մէջերնին շատ հարուստ մարդիկնէր կը-
 գտնըվին : Հինգերորդը եկեղեցականներ՝ կայսե-
 րական պաշտօնատէրներ՝ զինուորականներ՝ ու ասոնց
 նրման աստիճաններու մարդիկնէրն են, որ 35000ի
 չափ կան :

Յ. Օգեստին համար օրէնք մը չըլլալով՝ նոր
 եկօղ մը փողոցները քալած ատենը գեղեցիկ թէատ-
 ըրոն մը կըկարծէ, ինչու որ բոլոր մաճառները,
 լեհցիները, յոյները, սերվիանները, վալախները,

խրվաթները, հայերը, ու տաճիկները, ու ամէն ուրիշ ազգերը իրենց ազգային զգեստներովը փառաւոր հագված կապված կըքալեն, որ գեղեցիկ տեսարան մը կըլայ. թէպէտ մեծ մասը միօրինակ քաղքըցի ֆռէնկի զգեստ հագված մարդիկներ կըտեսնըվին: Աեմցէները բնութի մաքրասէր ըլլալնուն իրենց հասարակ արհեստաւորներն ալ մաքուր կըհագվին, քաղքին մէջը պատուած զգեստով մարդ քիչ կերևնայ:

4. Ըստ տեղի գլխաւոր լեզուն գերմաներէն կամ նեմցէերէն է. եկեղեցականները լատիներէն ալ կըխօսին. մեծամեծները իտալերէն ու ֆրանսըզերէն ալ կըխօսին. շատը ինկիլիզերէն, մոսկովերէն, հոլմերէն, լեհերէն, մաճառերէն, խրվաթերէն ալ կըխօսին. հայերէն, տաճիկերէն, սպանեօլերէն, արպերէն, ու պարսկերէն խօսող քիչ կան:

5. Աննա հասարակօրէն 7,500 ձի, 120 եզ, 1200 կով կայ: Տեսակ տեսակ գեղեցիկ շներ կան, տուն չիկայ, որ մէկ երկու շուն չունենայ, ամէնը մէկանց 20,000էն աւելի են, ու իրենց վըայ մեծ ծանրութիւն են, բայց սիրով կըքաշեն, ու չեն իմանար. երբեմն ալ աւելի կըշատնան նէ, թագաւորական մարդիկներ կան, որ բոլոր քաղաքը ու դրսերը կըպտըտին, տեսածին կըսատկըցընեն: